

Застосування цього психологічного механізму впливу забезпечить більшу ступень розуміння шкоди, яка може завдати порнографія з одночасним порозумінням процесів гармонійного співіснування індивідуума в соціумі та у малій соціальній групі.

Безумовно, що вказані шляхи подолання зросту обігу порнографії потребують більш ретельних наукових доробок у зв'язку з чим, визначені вище проблемні питання можуть стати предметом подальших досліджень. Проте сподіваємось, що зазначені вище заходи у всякому разі дозволять зменшити кількісні показники обігу предметів порнографічного характеру в нашому суспільстві.

Список бібліографічних посилань

1. Козленко О. О. Протидія оперативними підрозділами ОВС України злочинам, пов'язаним з обігом порнографічних предметів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2015. 257 с.

2. Жилін Є. В. Особливості профілактики виготовлення, розповсюдження та збуту предметів порнографічного характеру // Попередження злочинів суб'єктами оперативно-розшукової діяльності : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 груд. 2010 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2010. С. 206–209.

Одержано 26.03.2019

УДК 349.2(477)"18"

ВОЛОДИМИР АНАТОЛІЙОВИЧ ГРЕЧЕНКО,

*доктор історичних наук, професор, заслужений працівник освіти України,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <http://orcid.org/0000-0002-6046-0178>

КОНЦЕПЦІЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПРАВА ПРОФЕСОРА ХАРКІВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ К. К. ГАТТЕНБЕРГЕРА (1843–1893 рр.)

Теорія поліцейського права почала розроблятися в Російській імперії, в тому числі й в університетах на теренах України, з початку XIX століття. Ще у 1809 р. професор Харківського університету Людвіг Якоб написав книгу "Grundsätze der Polizeigesetzgebung und der Polizeianstalten" («Основні засади законодавства поліції»). В університетах імперії викладання поліцейського права було введено у 1835 р. і у зв'язку з цим були створені кафедри законів благоустрою та благочиння. У 1864 р. вони були перейменовані у кафедри поліцейського права [1, с. 35, 36].

Показником недостатньої розробленості поліцейсько-правової теорії в цей час була та обставина, що серед учених, що займалися цією проблемою, важко було, за правильним спостереженням відомого вченого-правознавця кінця XIX – початку XX ст. В. Ф. Дерюжинського, «знайти хоча б двох згодних між собою щодо таких істотних питань, як завдання науки, визначення кола явищ, які треба вивчати, характеру та прийомів дослідження» [2, с. 7–8].

Одним з тих, хто плідно займався розробкою теоретичних питань поліцейського права, був професор Харківського університету Костянтин Костянтинович Гаттенбергер (1843–1893). У 1866 р. він закінчив юридичний факультет Харківського університету зі ступенем кандидата прав. Був залишений Радою університету стипендіатом для приготування до професорського звання з дисципліни «поліцейське право». З 1868 р. у званні приват-доцента розпочав читання лекцій з поліцейського права. У 1870 р. захистив магістерську дисертацію «Про вплив російського законодавства на продуктивність торгового банківського кредиту» на ступінь магістра. У 1872 р. у Київському університеті захистив докторську дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора політичної економії «Законодавство і біржова спекуляція» і був затверджений професором кафедри поліцейського права Харківського університету [3, с. 268–270]. У 1905 р., уже після смерті вченого, його колеги та учні опублікували його книгу «Вступ до курсу поліцейського права» («Введение в курс полицейского права»), де була викладена його власна концепція поліцейського права.

Ця концепція базується на критиці методології «старої» школи поліцейського права, представники якої, за його словами, «перетворювали науку поліцейського права в мистецтво». У зв'язку з цим вчений розмірковує над відмінністю між наукою та мистецтвом, зокрема у сфері управління. При цьому він спирається над формулювання Джона Стюарта Мілля з цих питань, який писав: «Наука та мистецтво відрізняються один від одного як мислення відрізняється від

волі або як дійсний спосіб відрізняється від наказового. Одна має справу з фактами, інше – з приписами. Наука є зібрання істин. Мистецтво – зібрання правил чи приписів для поведінки» [4, р. 121]. К. К. Гаттенбергер відзначав, що одна і та ж сфера може бути предметом науки та мистецтва. Так, адміністративна діяльність держави, що розглядається як соціальний факт, який породжує наслідки і має свої причини, може бути предметом вивчення саме з точки зору закону причинності, але цю ж державну діяльність можна розглядати як терені для досягнення відомих цілей. У першому випадку вона є предмет науки, в другому – мистецтва. Далі він висловлює дискусійну думку щодо цивільного права як науки. «Цивільне право, – відзначав учений, – не є наука, хоча і має таку назву; завдання його полягає в тлумаченні чинних цивільних законів на основі встановлених правил. Воно не має нічого спільного з законом причинності; але сукупність норм цивільного права, як об'єктивного права, може бути розглянута, як фактор в соціальному житті, що має свої причини і свої наслідки. Цивільне право у цьому сенсі є частина соціології, як і адміністративне і кримінальне право» [5, с. 124].

К. К. Гаттенбергер критикував представників «старої» школи поліцейського права, які вважали, що завданням цієї науки є розробка системи заходів для досягнення добробуту. Але, – підкреслював він, – уявлення про добробут належить до категорій, які неможливо довести і відкинути, оскільки це уявлення індивідуально-суб'єктивне. Тому скільки різних уявлень про добробут, стільки різних систем заходів [5, с. 126].

Вчений звертається до історії походження терміну «поліція», відзначаючи, що під цим розумівся орган, який забезпечував суспільству безпеку. Проте в науковій літературі того часу цей термін мав більш широке трактування і означав усе внутрішнє управління, окрім фінансового та судового [5, с. 131]. К. К. Гаттенбергер також не погодився з думкою відомого в той час німецько-австрійського вченого Лоренца фон Штайна, який визначав діяльність поліції як сукупність заходів уряду щодо всебічного розвитку громадян. К. К. Гаттенбергер відзначав, що дійсність надає масу заходів, які впливають не на прогрес, а на регрес громадян, який визначає не розвиток, а те, що затримує його [5, с. 132].

У концепції діяльності поліції К. К. Гаттенбергера важливе місце належить економічним питанням. Він вважав, що економічна частина поліцейського права стала приналежністю політичної економії. Поліцейське право в його розумінні – це наука про управління господарськими процесами. Цю економічну частину поліцейського права він пропонував називати економічною політикою і вважати її завданням визначення впливу заходів уряду на економічні процеси [6]. Економічна частина поліцейського права передбачає політичну економію, – вважав учений. – Перша без другої немислима. Предмет економічної частини поліцейського права – промисловість добувна, обробна і торгівля. В цій же частині поліцейського права викладаються засоби зв'язку, грошова і кредитна системи, страхування і суспільне продовольство. Таким чином, вважав він, в економічній частині поліцейського права викладаються також виробництво, розподіл та споживання, але тільки в їх конкретних формах. Завдання економічної частини поліцейського права полягає у визначенні впливу урядових заходів на виробництво, розподіл і споживання [5, с. 136]. Учений вважав, що при вивченні поліцейського права взагалі неможливо обійтися без статистики. У кожному конкретному випадку доводиться аналізувати законодавчу норму, що вказує лише на її тенденцію, але не тенденція даної норми, а дійсний її вплив, який може розходитися з тенденцією, – важливий для позитивних досліджень. Дійсний вплив даної законодавчої норми виражається в статистичних даних.

Об'єктом науки поліцейського права, – на думку вченого, – є державні дії внутрішнього управління. Держава, як джерело цих дій, має в своєму розпорядженні такі різноманітні органи, що вони допускають величезну різноманітність в діях: наприклад, управління грошовим обігом, промисловістю, а з іншого боку – управління освітою, церквою, народним здоров'ям. Між ними більше відмінностей, ніж подібностей, тому дисципліна, що називається наукою поліцейського права, скоріше схожа на енциклопедію «внутрішнього управління», ніж на цілісну науку. Поліцейське право стало наукою, що має зовсім різні теоретичні засади. У економічній частині, як він вважав, слід ґрунтуватися на засадах, вироблених в політичній економії, в інших частинах – на положеннях з державного права та інших наук [5, с. 138]. У тогочасному розумінні науки поліцейського права, на думку вченого, головну частину складає економічний відділ. Інші частини бідні на зміст і прості у викладі – вони складаються винятково з опису [5, с. 139].

Його курс поліцейського права містив у собі такі розділи, як «Грошовий обіг», «Кредит в сільському господарстві», «Сурогати грошового обігу». Ці назви говорять самі за себе і означають, що мова йде не про галузь права, а про економіку та фінанси. Як правильно вважають сучасні вчені

М. В. Лушнікова та А. М. Лушников, економічна складова його курсу поліцейського права значною мірою співпадала зі змістом курсу фінансового права, а саме поліцейське право він викладав як прикладну економіку. За його поглядами у цій сфері його можна віднести до побічної гілки тодішньої Харківської школи фінансового права [7, с. 525–526].

Висновок. Отже, принциповою науковою новизною даного повідомлення є дослідження концепції поліцейського права професора Харківського університету К. К. Гаттенбергера. Слід відзначити, що він розумів поліцейське право у розширеному трактуванні, прийнятому у той час, – як науку про внутрішнє управління у державі. При цьому він спирався на погляди відомих тоді зарубіжних вчених Джона Стюарта Мілля та Лоренца фон Штайна. Особливістю його розмірковувань був акцент на економічні процеси в управлінні. Фактично його погляди більше стосуються фінансового права, ніж поліцейського у сучасному розумінні.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О. М., Греченко В. А., Ярмиш О. Н. Поліція в Україні: історико-правове дослідження (початок XVIII ст. – 1917 р.) : монографія. Харків : Золота миля, 2012. 616 с.
2. Дерюжинский В. Ф. Полицейское право : пособие для студентов. 4-е изд. Петроград : Сенатская тип., 1917. 524 с.
3. Александрович Н. Гаттенбергер, Константин Константинович // Русский биографический словарь. Гааг-Гербель / под ред. Н. М. Чулкова. М. : Тип. Г. Лисснера и Д. Совко, 1914. Т. 4. 494 с.
4. Mill J. S. Essays on Some Unsettled Questions of Political Economy. London : John W. Parke, 1844. P. 121.
5. Гаттенбергер К. К. Введение в курс полицейского права // Антологія української юридичної думки : в 6 т. Т. 5: Поліцейське та адміністративне право / упоряд.: Ю. І. Римаренко, В. Б. Аверянов, І. Б. Усенко ; відп. ред. Ю. І. Римаренко, В. Б. Аверянов. Київ : Юрид. книга, 2003. С. 124–139.
6. Усенко І. Б. Гаттенбергер Костянтин Костянтинович // Антологія української юридичної думки : в 6 т. Т. 5: Поліцейське та адміністративне право / упоряд.: Ю. І. Римаренко, В. Б. Аверянов, І. Б. Усенко ; відп. ред. Ю. І. Римаренко, В. Б. Аверянов. Київ : Юрид. книга, 2003. С. 121.
7. Лушнікова М. В., Лушников А. М. Российская школа финансового права: портреты на фоне времени : моногр. Ярославль : ЯрГУ, 2013. 639 с.

Одержано 26.03.2019

УДК 378.6:35(477)

НАТАЛІЯ ЮРІЇВНА ГРІДІНА,

ад'юнкт

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8499-074X>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ З ГЕНДЕРНО-ПРАВОВИХ ПИТАНЬ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ

Прийняття та ратифікація Україною Конвенції Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок актуалізували питання вироблення ефективного національного механізму протидії всім формам дискримінації щодо жінок та дотримання їх прав в усіх сферах суспільного життя. Такий механізм має передбачати реалізацію цілої низки конституційних, правових та політичних реформ. У зв'язку з цим було проведено ретельний аналіз чинного законодавства на відповідність принципу рівних прав і можливостей жінок і чоловіків та частково приведено його у відповідність до вимог вказаної Конвенції. Також ведеться активна робота щодо розробки нових нормативно-правових актів, положення яких би імплементували приписи міжнародних документів щодо створення умов для гарантування жінкам та дівчатам можливостей користуватися своїми правами людини і громадянина, основними свободами абсолютно в усіх сферах: політичній, економічній, культурній, соціальній. Одним із таких документів є Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека» на період до 2020 року.

Основними завданнями, для вирішення яких було прийнято Національний план дій з виконання резолюції Ради Безпеки ООН 1325 «Жінки. Мир. Безпека» на період до 2020 року, визначено такі: 1) моніторинг та оцінка впливу збройної агресії Російської Федерації у Донецькій